

การค้นหายานหลักฐานโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ในปัจจุบันได้มีการนำเอาวิทยาศาสตร์หลายสาขามาประยุกต์ใช้เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่จะนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีต่าง ๆ ในศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีอันเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษซึ่งกำลังเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาประเทศในขณะนี้

กรณีการพิสูจน์ความคิดจากการเสพยากลุ่มแอมเฟตามีนก็สามารถจะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาตรวจได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามวิธีการที่ดียากลุ่มแอมเฟตามีนจะนำมาตรวจพิสูจน์นั้นคงจะ ได้แก่ แอมเฟตามีน และอีเฟดริน ซึ่งสารทั้ง 2 ประเภทนี้ เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายส่วนคาเฟอีนนั้น มักใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องดื่ม, น้ำอัดลม, และกาแฟ ๆ อันเป็นสิ่งที่ใช้บริโภคในชีวิตประจำวันทั้งสิ้นประกอบกับในแง่กฎหมายนั้น คาเฟอีนถือเป็นยาซึ่งมิใช่เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด ฉะนั้นจึงจะนำหลักการค้นหายานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้แก่กรณี คาเฟอีน นี้คงไม่ได้ ทั้งนี้ จะขอกล่าวถึงสาระสำคัญของเนื้อหาในบทที่ 4 ตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 หลักการทั่วไปในการตรวจวิเคราะห์หาแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ของแอมเฟตามีนจากผู้เสพยา

โดยที่การตรวจพิสูจน์ผู้เสพยาแอมเฟตามีน เป็นการตรวจหาสารกลุ่มแอมเฟตามีนในร่างกายของบุคคลที่ต้องสงสัยว่าเสพยาดังกล่าว "ตัวอย่างตรวจ" (Specimen) ซึ่งได้จากร่างกายผู้เสพยาที่สามารถนำมาตรวจวิเคราะห์มีหลายอย่างเช่น เลือด ปัสสาวะ น้ำลาย ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการตรวจหายากลุ่มแอมเฟตามีนในเลือดก็ทำได้แต่ไม่นิยมเท่ากันเพราะเป็นเรื่องยุ่งยาก

---

1 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด "เอกสารประกอบการฝึกอบรม เรื่อง แอมเฟตามีน," 2534. (อัคราเนนา) หน้า 46.

และส่อแหลมต่อการกระทำความคิดฐานทำร้ายร่างกาย ฉะนั้น ในทางปฏิบัติพบว่าตัวอย่างที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ตรวจก็คือ ปัสสาวะ เนื่องจากสามารถเก็บตัวอย่างได้ง่าย¹ ประกอบกับ สารเสพติดที่เข้าไปในร่างกายจะหมุนเวียนอยู่ภายในร่างกายไม่เกิน 24 ชั่วโมง แล้วจะขับออกมาจึงสะดวกในการที่จะเก็บปัสสาวะมาตรวจ ทั้งนี้ เมื่อผู้เสพยาได้รับยาในกลุ่มแอมเฟตามีนทางปาก ยาจะดูดซึมและกระจายไปในไต ปอด และสมอง และจะออกฤทธิ์ต่อร่างกายภายใน 30 นาที จากการรับประทานแอมเฟตามีนขนาด 10-25 มิลลิกรัม พบว่าระดับยาในเลือดจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นภายในเวลา 1-2 ชั่วโมงและจะถูกดูดซึมโดยรวดเร็วจะมีการดูดซึมโดยสมบูรณ์ภายใน 4-6 ชั่วโมง ประมาณว่า 30 % ของยาแอมเฟตามีนที่รับประทานจะถูกขับออกมาในปัสสาวะในรูปแบบเดิม ภายในเวลา 24 ชั่วโมง ดังนั้น เราจึงสามารถตรวจวิเคราะห์หาแอมเฟตามีนในปัสสาวะได้²

อย่างไรก็ดีการตรวจพิสูจน์หาสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์นั้นสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเทคนิคที่ใช้ในการตรวจซึ่งในปัจจุบันเทคนิคที่ใช้กันมากได้แก่

1. อิมมูโนแอสเสย์ (Immunoassays) เป็นเทคนิคที่อาศัยหลักการเกี่ยวกับการเกิดปฏิกิริยาระหว่าง แอนติเจน (Antigen) กับแอนติบอดี (Antibody) อย่างไรก็ตามวิธีนี้มีข้อจำกัดคือ สามารถตรวจวิเคราะห์หาสารกลุ่มแอมเฟตามีนได้เฉพาะสารแอมเฟตามีนเพียงชนิดเดียวไม่ครอบคลุมกลุ่มของสารเสพติดได้กว้างเหมือนการตรวจโดยวิธีอื่น ๆ

2. โครมาโตกราฟี (Chromatography) เป็นเทคนิคที่อาศัยหลักการแยกส่วนประกอบออกจากของผสมโดยการกระจายของผสมที่ต้องการแยกโดยวิธีโครมาโตกราฟีนั้นจะต้องทำการสกัดสารแอมเฟตามีนออกจากปัสสาวะโดยใช้ตัวทำละลายที่เหมาะสม ซึ่งการตรวจ

² พรรณนัสริย์ โรจนस्थ्य์สุข, "การดำเนินงานคดีกับผู้เสพยาแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองและการตรวจเพื่อพิสูจน์ยืนยันวัตถุพยาน," (วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536), หน้า 24.

โดยวิธีเทคนิคโดยวิธีนี้สามารถทำได้หลายวิธีซึ่งแต่ละวิธีก็มีความยุ่งยาก สลับซับซ้อน และค่าใช้จ่ายที่สูงแตกต่างกันไป อาทิเช่น วิธี paper หรือ Thin layer chromatography (TLC) นั้นมีข้อเสีย คือความไวค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจทำให้ต้องใช้ปริมาณตัวอย่างเพิ่มขึ้นหรืออาจต้องใช้วิธีอื่นซึ่งมีความไวสูงกว่าแทน, วิธี Spectrophotometry (SPF) นั้นไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ตรวจพิสูจน์ในปัจจุบันแล้วเพราะความไวไม่พอและผิดได้ง่าย และวิธี Gas chromatography (GLC) นั้น เป็นวิธีที่ต้องเผาสารที่จะวัดให้ร้อนจนระเหยเป็นไอก่อนจึงไม่เหมาะกับสารที่มีจุดหลอมเหลวสูงเหล่านี้ เป็นต้น อย่างไรก็ตามวิธีที่จะใช้พิสูจน์ในคดีที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดตามمينทางศาลควรจะพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้ ³

1. วิธีที่สะดวก ท่อง่าย และไม่ยุ่งยากซับซ้อน
2. สิ่งส่งตรวจเก็บง่ายและใช้ไม่มากเกินไป
3. เป็นวิธีที่มีความไวซึ่งมีความจำเพาะสำหรับสารที่ทำการทดสอบและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่ต้องไม่พิเศษเป็นการเฉพาะซึ่งในแต่ละการทดสอบควรรู้ใช้เครื่องมือง่าย ๆ
5. เป็นวิธีที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว และเป็นที่ยอมรับเมื่อเทียบกับวิธีอ้างอิงได้ผลเป็นที่น่าพอใจ
6. มีการประเมินผลของการวิเคราะห์ตามหลักวิชาการ และแปลผลแล้วไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
7. พิจารณาคูสมบัติของน้ำยาความคงทนของการเกิดปฏิกิริยาสารผสมแล้วเหมาะสม

³ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง มาตรฐานการตรวจพิสูจน์เสพติด, กองวิชาการ
กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, หน้า 13-19.

8. ความปลอดภัยในการทำงานต้องมีมากที่สุดและสารอันตรายที่เกิดขึ้นจากการทำงานต้องพยายามให้น้อยที่สุด

9. การเลือกวิธีการหรือหลักการพยายามพัฒนาให้เหมาะสมกับสถานที่ซึ่งจะปฏิบัติงานจริง ๆ

กล่าวโดยสรุปวิธีที่นิยมใช้กันมาก และถือว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดในปัจจุบัน คือ วิธี Immunoassay ซึ่งรัฐได้กำหนดให้เป็นวิธีที่ใช้ทดสอบหาสารกลุ่มแอมเฟตามีนในปัสสาวะ ตามประกาศกรมการขนส่งทางบกอีกด้วย

4.2 ปัญหาทางเทคนิค

ปกติการตรวจวิเคราะห์ทางพิษวิทยาที่จะให้ได้ผลถูกต้องอย่างแท้จริงยังมีความยุ่งยากอยู่มากทั้งในด้านเครื่องมือราคาแพง และมาตรฐานความน่าเชื่อถือตลอดจนความสามารถของบุคลากรและปัญหาหรืออิทธิพลบางประการ อันจะมีผลต่อการวิเคราะห์ทางเคมีคลินิก โดยเฉพาะในประเด็นของการตรวจหายากลุ่มแอมเฟตามีนนั้น สิ่งที่น่ามาจากผู้ใช้หรือผู้เสพยาเพื่อตรวจหาสารที่นิยมใช้กันขณะนี้คือ ปัสสาวะ เพราะการเสพยาสารกลุ่มแอมเฟตามีน นั้นร่างกายได้ Metabolite ออกมาในปัสสาวะ ฉะนั้นจึงสามารถนำมาตรวจวิเคราะห์ได้ 4 อย่งไรก็ดีก่อนที่จะเราจะนำตัวที่ต้องการหามาตรวจวิเคราะห์ตามวิธีการใด ๆ นั้น จำเป็นจะต้องนำเอาปัสสาวะของผู้เสพยาสกัดจนได้สิ่งที่ต้องการเสียก่อนโดยการใช้ น้ำยาสกัด (Extracting reagents)

---

4 อากรณีย์ สายเชื้อ, การศึกษาผลการตรวจปัสสาวะหายาเสพติดให้โทษในเด็กและเยาวชน, อุลพาหะ ปีที่ 30 เล่ม 2 (มีนาคม-เมษายน) 2526, หน้า 93.

ซึ่งคงได้แก่ คลอโรฟอร์ม แอลกอฮอล์ และอีเทอร์ เป็นต้น แล้วจึงนำเอาสิ่งที่สกัดออกมาได้นั้นมาตรวจสอบอีกทีหนึ่งโดยการสะกัดนี้จะมีวิธีการเป็นชั้น ๆ ซึ่งจะไม่น่ามากแล้ว ณ ที่นี้ 5

กรณีจึงเห็นว่ากรรมวิธีการตรวจพิสูจน์ หาสารกลุ่มแอมเฟตามีนก่อนข้างจะสลับซับซ้อน ฉะนั้น ข้อผิดพลาด (False Positive Negative) จึงมีโอกาที่จะเกิดขึ้นได้ง่ายซึ่งสาเหตุเทคนิคและวิธีวิเคราะห์ไม่เหมาะสม เหล่านี้สามารถแยกพิจารณาออกเป็นประเด็นได้ดังนี้

(1) การเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาอันเนื่องมาจากการออกกำลังกาย, การเมตาบอลิซึมของร่างกาย โดยเฉพาะในช่วงเวลาต่าง ๆ กันในแต่ละวันก็ล้วนเป็นส่วนสำคัญต่อความคลาดเคลื่อนในการตรวจพิสูจน์ได้ เรื่องการบริโภคอาหาร โดยเฉพาะพวกที่มีการรับประทานอาหารที่ต่างกันในการดำรงชีวิตตลอดจนเพศและอายุ สิ่งเหล่านี้อาจทำให้มีค่าของสารเคมีในระดับที่แตกต่าง ดังนั้น การแปลผลอาจเปลี่ยนแปลงหรือคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงได้ ดังนั้น จึงควรทำการทดสอบหรือตรวจสอบบุคคลในตอนเช้า และควรทำหลาย ๆ วัน หลาย ๆ ครั้ง โดยแต่ละวันควรนำมาวิเคราะห์โดยวิธีที่มาตรฐานและเปรียบเทียบผลตามช่วงความต่างของเวลาที่เก็บปัสสาวะนั้นด้วย

(2) การแปลผลมีความสำคัญในส่วนที่จะทำให้ตัดสินใจได้ว่าการทดสอบที่ท่านั้น มีผลเป็นบวกหรือลบ เพื่อที่จะเป็นวิธีที่ทำให้สามารถเห็นผลการตรวจสอบได้อย่างชัดเจนการแปลผลจะมีความน่าเชื่อถือหรือมีความแน่นอนได้แค่ไหนเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาของการตรวจเก็บปัสสาวะนั้น นอกจากนี้องศ์ประกอบสำคัญของการแปลผลความยังขึ้นอยู่กับ ความชำนาญของผู้ตรวจ โดยผู้ทำการตรวจพิสูจน์ควรมีความรู้ความชำนาญ พร้อมทั้งเคยผ่านการฝึกฝนงาน

---

5 อภรณ์ สายเชื้อ, "การตรวจยาเสพติดให้โทษจากปัสสาวะ". อุลพาหะ, ปีที่ 20 เล่ม 4 (กรกฎาคม - สิงหาคม 2516) : 33.

ดังกล่าวมาบ้างพอควรและจะต้องมีความละเอียดรอบคอบ ประณีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตตามความเป็นจริง

(3) คุณภาพของห้องปฏิบัติการซึ่งส่วนนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะเป็นจุดเริ่มต้นของงาน ฉะนั้น หากทำไม่ถูกต้องแล้วขั้นตอนลำดับต่อ ๆ มาหลังจากนี้ก็จะผิดพลาดไปด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องปฏิบัติการที่มีมาตรฐานต่างกันผลการตรวจสอบก็จะไม่เหมือนกันจึงมีผลในด้านความน่าเชื่อถือต่อศาล ซึ่งถ้าหากห้องปฏิบัติการนั้นไม่มีการควบคุมคุณภาพในผลการตรวจสอบค่าที่ได้ก็จะไม่ได้มาตรฐาน

ทั้งนี้ หลักการสำคัญของห้องปฏิบัติการก็คือ การเลือกใช้วิธีตรวจที่สะดวก ง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อนและ เป็นวิธีที่มีความไว เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เป็นวิธีที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว และ เป็นที่ยอมรับเมื่อเทียบกับวิธีอ้างอิงแล้วได้ผลเป็นที่น่าพอใจมีการประเมินผลของการวิเคราะห์ตามหลักวิชาการและแปลผลแล้วไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใช้วิธีที่มีความปลอดภัยในการทำงานและพัฒนาให้เหมาะสมกับสถานะการณอยู่เสมอ

4.3 วิธีตรวจตามกฎหมายและบทวิจารณ์การตรวจหายากลุ่มแอมเฟตามีนตามเทคนิคของรัฐบาลปัจจุบัน

เนื่องจากปัญหาการลักลอบผลิตและจำหน่ายยาากลุ่มแอมเฟตามีน นิยมทำกันอย่างแพร่หลายจนเป็นเหตุให้ผู้เสพส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นพนักงานขนส่งซื้อหามาเสพได้ง่ายและก่อให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น หน่วยงานต่าง ๆ อาทิเช่น กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย จึงได้ประสานงานร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยได้จัดชุดเจ้าหน้าที่เฉพาะกิจเพื่อดำเนินการเร่งรัดปราบปรามแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย ครอบครองให้เครื่องครัดยิ่งขึ้นตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ และมาตรการตรวจสอบสภาพร่างกายของพนักงานขับรถบรรทุกและรถยนต์โดยสารประจำทางที่เสพยาากลุ่มแอมเฟตามีน (ยาบ้า) ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ปัจจุบัน วิธีการตรวจสอบ เพื่อหาสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะ โดยวิธีอิมมิวโนแอสเสย์นั้น มีประสิทธิภาพความแม่นยำ (Accuracy) ถึง 99 %⁶ ทั้งนี้ วิธีอิมมิวโนแอสเสย์ใช้ตรวจเฉพาะเจาะจงต่อสารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์เท่านั้น ฉะนั้น สารอีพิดรีน จึงไม่สามารถตรวจ

พบโดยวิธีนี้ได้ ทั้งนี้ วิธีอิมมิวโนแอสเสย์มีความเฉพาะเจาะจง (specificity) ในการตรวจพบต่อสาร 5 ชนิด ดังต่อไปนี้เท่านั้น คือ 7

d-Amphetamine	ในความเข้มข้น	400	นาโนกรัม/มิลลิลิตร
d,l-Amphetamine	"	1000	" "
d-Methamphetamine	"	1000	" "
Methylenedioxyamphetamine (MDA)		1000	" "
Methylenedioxymethamphetamine (MDMA)		3000	" "

อย่างไรก็ดีวิธีตรวจทดสอบอิมมิวโนแอสเสย์นี้ ก็ยังมีข้อจำกัดในประสิทธิภาพการตรวจทดสอบอยู่บ้าง กล่าวคือ การตรวจทดสอบโดยวิธีนี้ สามารถตรวจได้เฉพาะเจาะจงสำหรับแอมเฟตามีน แต่จะไม่ได้ผลนัก ถ้าผู้เสพยาในกลุ่เมทแอมเฟตามีน ในรูปของแอมเฟตามีน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้เสพยาได้เสพยาที่เป็นตัวแอมเฟตามีนโดยตรง แต่เสพยาซึ่งจัดว่าเป็นอนุพันธ์ของแอมเฟตามีน เข้าไปลักษณะ เช่นนี้ทำให้มีสารแอมเฟตามีนเจือปนอยู่มากพอที่จะทำให้ตรวจไม่พบ (Detection limit) เพราะวิธีอิมมิวโนแอสเสย์นี้จะตรวจพบสารแอมเฟตามีนได้ในความเข้มข้นตั้งแต่ 1000 นาโนกรัม/มิลลิลิตร ขึ้นไปเท่านั้น 8

นอกจากนี้ วิธีการตรวจแบบอิมมิวโนแอสเสย์ นั้นไม่สามารถที่จะบอกปริมาณ และชนิดของสารที่ตรวจพบได้ประกอบกับถึงแม้จะมีความแม่นยำถึง 99 % แต่ก็มีโอกาสคลาดเคลื่อนได้เนื่องจากอาจมีสารบางชนิดมารบกวนทำให้ประสิทธิภาพต่ำลง เช่นการเจือปนของสารเคมี

ศูนย์วิทยุตำรวจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6 คู่มือการใช้น้ำยาตรวจสอบแอมเฟตามีน "Emit d.a.u.™ Monoclonal Amphetamine Methamphetamine Assay", เอกสารของบริษัท Syva Company ประเทศสหรัฐอเมริกา. ฉบับแก้ไขเดือน พฤศจิกายน 2535.

7 เรื่องเดียวกัน

8 "ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจหาแอมเฟตามีนในปัสสาวะ", กองวิเคราะห์วัตถุเสพติด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, (เอกสารอัดสำเนาหมายเลข 5)

บางชนิดและกระบวนการดูดซึม จับถ่ายภายในร่างกาย เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการแปรผลผิดพลาดได้ (Fault Positive) ฉะนั้น เมื่อตรวจครั้งแรกแล้วจึงต้องมีการตรวจยืนยันเพื่อความถูกต้องอีกทีหนึ่ง

ทั้งนี้ หลักการตรวจบัสสาวะเพื่อหาสารแอมเฟตามีนนั้น แยกสาระสำคัญได้เป็นสองส่วนด้วยกัน กล่าวคือ ⁹

- การเก็บบัสสาวะ โดยการจับเก็บบัสสาวะภายใน 24 ชั่วโมง หรือเก็บตามช่วงเวลา 1-4 ชั่วโมง และ 4-8 ชั่วโมงหลังจากรับประทานยาเพื่อตรวจหาตัวยาที่ถูกขับออกจากร่างกายทางบัสสาวะ ซึ่งสารแอมเฟตามีนนั้นส่วนใหญ่จะไม่ถูกเปลี่ยนแปลงในร่างกายแต่อย่างใด

- วิธีตรวจ ซึ่งแยกเป็น

ก. การตรวจเบื้องต้น โดยวิธี Immunoassay ซึ่งมีทั้งใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ และใช้ชุดตรวจสอบสำเร็จรูป

ข. การตรวจยืนยันผล โดยวิธี Chromatography ซึ่งตรวจหาตัวยาได้ทุกชนิด

การแยกวิธีตรวจหาสารแอมเฟตามีนเป็นสองขั้นตอนข้างต้นก็เพราะเหตุว่าการตรวจพิสูจน์โดยชุดนี้ยาตรวจยาม้าในบัสสาวะของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เป็นเพียงการตรวจพิสูจน์เบื้องต้นเท่านั้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เกิดความรู้สึกรับประกันว่าถ้าบัสสาวะเกิดการเปลี่ยนสีจากสีเหลืองเป็นสีม่วงแดงแล้วย่อมแสดงได้ว่า เบื้องต้นว่า ผู้รับการตรวจน่าจะเป็นผู้ที่เสพยาแอมเฟตามีนมาซึ่งไม่แน่นอนเสมอไป เพราะผู้รับการตรวจอาจเสพยาอย่างอื่นมาก็ได้ และถ้าบัสสาวะที่ตรวจพิสูจน์นั้นไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงสีแต่อย่างใดก็แสดงได้ว่าผู้รับการตรวจนั้นไม่ได้เสพยา ซึ่งผลตรวจพิสูจน์เบื้องต้นจะใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลด้วยแต่จะสรุปว่าผู้นั้นเสพยาหรือไม่ก็ยังไม่ได้ ต้องมีการตรวจพิสูจน์ด้านคุณภาพวิเคราะห์หาลักษณะการตรวจพิสูจน์โดยเฉพาะเจาะจง (specific) โดยวิธีโครมาโตกราฟี เพื่อยืนยันผลอีกชั้นหนึ่ง

⁹ เรื่องเดียวกัน

ก่อนานห้องปฏิบัติการโดยเครื่องมือ TLC (Thin Layer Chromatography) หรือ GLC (Gas Liquid Chromatography) หรือ HPLC (High Performance Liquid Chromatography) หรือ CC/MS (Gas Chromatography And Mass Spectrometer) ซึ่งจะให้ผลที่แน่นอนและชี้ชัดจนจะสามารถพิสูจน์ความผิดของผู้เสียหายมาได้¹⁰ ดังนั้น หากผลการตรวจเบื้องต้นปรากฏว่าให้ผลบวกจะต้องนำปัสสาวะไปตรวจยืนยันผลไม่ว่าผู้รับการตรวจจะโต้แย้งหรือไม่ก็ตาม และพนักงานสอบสวนต้องควบคุมตัวผู้นั้นไว้ชั่วคราว เพื่อรอผลการตรวจยืนยันของสถานตรวจพิสูจน์ครั้งที่สองนี้ซึ่งหากได้รับผลยืนยัน เช่นเดียวกับการตรวจครั้งแรกแล้วก็ย่อมเป็นพยานหลักฐานที่หนักแน่น และมีน้ำหนักที่แสดงให้เห็นชัดว่าจำเลยได้เสพยาบ้าจริงแต่ถ้าการตรวจพิสูจน์ครั้งที่สองนั้นให้ผลตรงกันข้ามกับการตรวจครั้งแรกเช่นนี้ก็ต้อยกประโยชน์ให้แก่ผู้ต้องสงสัยและปล่อยตัวไป

อย่างไรก็ดีการตรวจพิสูจน์ ในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 นั้นมีข้อแตกต่างกันกล่าว คือ การตรวจในครั้งแรกโดยวิธีอิมมูโนแอสเสย์นั้นจะมุ่งเน้นความไวของสาร (sensitivity) เป็นหลัก¹¹ กล่าวคือ หากสารที่แฝงอยู่ในปัสสาวะของผู้ถูกตรวจเป็นสารตัวอื่นที่ทาบฏิกิริยาเคมีกับน้ำยาตรวจทดสอบ โดยให้ผลเช่นเดียวกันกับแอมเฟตามีน ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงสีของปัสสาวะก็จะปรากฏผลเป็นบวกเช่นเดียวกันแต่ไม่สามารถระบุแน่ชัดได้ว่าสารที่แฝงอยู่ในปัสสาวะสิ่งส่งตรวจนั้นเป็นสารอะไร ดังนั้น จึงต้องนำมาตรวจเป็นครั้งที่สอง โดยวิธีโครมาโตกราฟี ซึ่งเป็น การตรวจในห้องปฏิบัติการ โดยมุ่งเน้นความจำเพาะของสาร (specificity) เป็นหลัก กล่าวคือ การตรวจในครั้งที่สองนี้จะเป็นการตรวจทดสอบเพื่อระบุชี้ชัดลงไปว่าสารที่ปนอยู่ในปัสสาวะของผู้ถูกตรวจนั้นเป็นสารอะไร¹² เช่นเป็นสารแอมเฟตามีน ฮีโรอีน เป็นต้น ฉะนั้นการ

¹⁰ คู่มือ สำหรับผู้วิจัยที่จะดำเนินการวิจัยเรื่องยาเสพติด, โดยคณะกรรมการวิจัย ยาเสพติด สภาวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2526 หน้า 6-8 (เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม)

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

ตรวจงานครั้งที่สองนี้จึงเป็นการตรวจพิสูจน์ และกลั่นกรอง การตรวจครั้งแรก เพื่อให้ผลการตรวจทดสอบมีความน่าเชื่อถือและมีน้ำหนัก ควรค่าแก่การรับฟังในชั้นศาลต่อไปในปัจจุบันนี้ เรายังมีเพียงข้อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจหรือทดสอบสารอันเกิดจากการเสพสุราหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ตามประกาศกรมการขนส่งทางบกเพียงฉบับเดียวเท่านั้น ส่วนกฎกระทรวงว่าด้วยการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวซึ่งออกตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นั้น ขณะนี้ยังมีได้มีการประกาศใช้แต่อย่างใด อย่างไรก็ตามก็ตีประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจหรือทดสอบสารอันเกิดจากการเสพสุรา หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และกำหนดเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตรวจหรือทดสอบ หรือสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถในขณะปฏิบัติหน้าที่รับการตรวจ หรือทดสอบว่ามีสารนั้นอยู่ในร่างกายหรือไม่ซึ่งได้กล่าวไว้ในภาคผนวกแล้ว

ในประเด็นของวิธีการตรวจทดสอบหาสารกลุ่มแอมเฟตามีนนี้ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า

- พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 ทวิ วรรค 3 ได้บัญญัติว่า "การตรวจสอบตามวรรคสองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง"
- พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 102 ทวิ วรรค 2 ได้บัญญัติว่า "เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจวิธีการตรวจหรือทดสอบตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา" ซึ่งปัจจุบันนี้วิธีการตรวจสอบตาม พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก ได้ออกเป็น ประกาศกรมการขนส่งทางบก

ดังนั้น จึงเห็นวาระหว่างกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก และประกาศกรมการขนส่งทางบกตามพระราชบัญญัติขนส่งทางบกนั้นจะก่อให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติ และก่อให้เกิดปัญหาในแง่ลำดับศักดิ์ของกฎหมายหรือไม่อย่างไรนั้น บัญหาดังกล่าวนี้ผู้เขียนพิจารณาแล้วเห็นว่าโดยที่พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้มีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต่างกัน ฉะนั้น แนวคิดในการร่างจึงมาจากกลุ่มความคิดที่ต่างกัน ในการมองระดับศักดิ์ของกฎหมายที่จะออกมารองรับวิธีการตรวจสอบตามความในพระราชบัญญัติแต่ละฉบับจึงไม่เท่ากัน

อย่างไรก็ดีกฎกระทรวง หรือประกาศกรม ซึ่งถือเป็นลำดับศักดิ์หรือระดับความสำคัญของกฎหมายในระดับนั้นเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เมื่อได้ทำการตรวจทดสอบหาสารกลุ่มแอมเฟตามีน ซึ่งเนื้อความโดยหลักใหญ่แล้วจะสอดคล้อง และมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด ฉะนั้น ปัญหาการลักลั่นกันของกฎหมายในประเด็นนี้จึงไม่มีคงมีปัญหา

แต่เพียงว่าปัจจุบันนี้กฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติจราจรนั้นยังมิได้มีการประกาศใช้ขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนการยกร่างตามขั้นตอนของการออกกฎกระทรวงซึ่งมีหลายขั้นตอน และยุ่งยากจึงจำเป็นต้องใช้เวลาส่วนประกาศกรมการขนส่งทางบกนั้นมีสถานะทางกฎหมายเป็นเพียงประกาศกรมเพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติซึ่งสามารถออกได้ง่ายโดยผลของกฎหมายแม่บท (พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก) และง่ายแก่การแก้ไขอีกด้วยจึงมีความคล่องตัวมากกว่ากฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติจราจรข้างต้น

หนึ่งในประเด็นของวิธีการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์หรือมาตรการในเรื่องของการตรวจสอบบัสสาวะ เพื่อหาสารเสพติดเท่าที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายอื่นในขณะนั้นนั้นคงได้แก่พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534¹³ ซึ่งเมื่อนำกฎหมายดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับวิธีการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 แล้วเห็นว่าการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 นั้นเป็นการตรวจเฉพาะทางคลินิกและตรวจผู้เสพยาเสพติดประเภท เฮโรอีน, มอร์ฟีน, กัญชา, กระท่อม ฯลฯ ส่วนการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 นั้นเป็นการตรวจทางวิทยาศาสตร์ เพื่อหาสารประเภทวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเท่านั้น ซึ่งแตกต่างกันอย่างไรก็ดี ในขณะนี้วิธีการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ก็ยังมิได้มีการประกาศแนวทางการปฏิบัติไว้ในกฎกระทรวงแต่อย่างใด

นอกจากนี้ผู้เขียนได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการตรวจ ทดสอบ ทางวิทยาศาสตร์ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 แต่ก็ไม่ปรากฏหลักการว่าด้วยการตรวจทดสอบผู้ติดยาเสพติดแต่อย่างใด

ทั้งนี้ ขอหยิบยกเอาเนื้อความโดยสรุปของประกาศดังกล่าวซึ่งเป็นวิธีการที่เข้าปฏิบัติกันอยู่ปัจจุบันซึ่งยังมีข้อบกพร่องและเกี่ยวข้องกับกรณีการตรวจวิเคราะห์หายากลุ่มแอมเฟตามีนคือข้อ 1 และข้อ 4 มากล่าวไว้พอสังเขปดังต่อไปนี้

¹³ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534, มาตรา 19, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 205, 25 พฤศจิกายน 2534, หน้า 10

(ข้อ 1.) ในประกาศได้ระบุว่า

"การตรวจหรือทดสอบสารอันเกิดจากการเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท"

หมายความว่า การตรวจ หรือทดสอบหาระดับหรือปริมาณสารแอมเฟตามีน หรือเมทแอมเฟตามีน ในปัสสาวะ"¹⁴ (ดูภาคผนวก ก)

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าตามเนื้อความในประกาศดังกล่าว ระบุว่ากรณีเป็นการตรวจหรือทดสอบหาระดับหรือปริมาณสารแอมเฟตามีนหรือเมทแอมเฟตามีนในปัสสาวะเท่านั้น ดังนี้ หากสารในเม็ดยาที่ผู้เสพได้เสพเข้าไปเป็นสารจากพวกอีเฟดริน แล้วย่อมเป็นที่คลุมเคลือว่าเจ้าพนักงานจะมีอำนาจตรวจพิสูจน์และเอาผิดต่อผู้เสพได้หรือไม่ เพราะเนื้อความตามประกาศมิได้ระบุถึงสารดังกล่าวแต่อย่างใด

(ข้อ 4.) วิธีการตรวจหรือทดสอบหาระดับ หรือปริมาณสารแอมเฟตามีน หรือเมทแอมเฟตามีน ให้ถือหลักปฏิบัติคือ¹⁵ (ดูภาคผนวก ก)

- เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจหรือทดสอบ ให้ใช้ชุดน้ำยาตรวจยาม้าในปัสสาวะของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์หรือเครื่องมือตรวจสอบโดยวิธี Immunoassy

- อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับเก็บปัสสาวะให้ใช้ขวดแก้ว หรือขวดพลาสติกพร้อมฝาปิดขนาด 60 มิลลิลิตร ต้องสะอาดและแห้ง และให้มีฉลากและกระดาษขาวเพื่อใช้สำหรับปิดผนึกขวดตัวอย่างปัสสาวะ

- วิธีเก็บปัสสาวะให้ถือปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการถ่ายปัสสาวะของผู้รับการตรวจ ทุกครั้งให้บันทึกหมายเลขประจำขวด และชื่อ-นามสกุล ของผู้รับการตรวจสอบบนฉลากปิดขวด ให้ขวดแก่ผู้รับการตรวจ นำไปถ่ายปัสสาวะจำนวนประมาณ 30 มิลลิลิตร หรือครึ่งขวด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁴ ประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจ หรือทดสอบสารอันเกิดจากการเสพสุรา หรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และกำหนดเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตรวจหรือทดสอบ หรือสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจํารถ ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่รับการตรวจหรือทดสอบว่า มีสารนั้นอยู่ในร่างกายหรือไม่ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 142 ลงวันที่ 5 พฤศจิกายน 2535)

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

- ให้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการตรวจหรือทดสอบตามที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กำหนดไว้แนบท้ายประกาศนี้

เมื่อได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการตรวจครบถ้วนถูกต้องแล้วหากปรากฏว่าน้ำยาชั้นล่างเปลี่ยนสีจากสีเหลืองเป็นสีม่วงแดง แสดงว่าผู้รับการตรวจเป็นผู้เสพยาเมทแอมเฟตามีน

- ในกรณีที่ตรวจหรือทดสอบโดยวิธีเครื่องมือตรวจสอบโดยวิธี Immunoassy นั้นหากพบว่ามีแอมเฟตามีนหรือเมทแอมเฟตามีนในปัสสาวะ ในปริมาณตั้งแต่ 1 ไมโครกรัม / มิลลิลิตร ขึ้นไปถือว่าผู้รับการตรวจเป็นผู้เสพยาเมทแอมเฟตามีน หรือเมทแอมเฟตามีน

จากข้อกำหนดวิธีปฏิบัติในการตรวจทดสอบ ตามข้อ 4 นี้ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ายังเป็นข้อกำหนดที่ไม่รัดกุมกล่าวคือ

ก. ในประเด็นของการจัดให้มีผู้ควบคุมการถ่ายปัสสาวะนั้นไม่เป็นที่แน่ชัดว่าในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่จริง ๆ นั้นเจ้าพนักงานดำเนินการเครื่องครัด และคอยจับตาดูไม่ให้ผู้ต้องสงสัยเอาน้ำหรือสารอื่นใดผสมลงไปปัสสาวะเพียงใด¹⁶ ประกอบกับสถานที่ดังกล่าวนั้นก็มิได้เป็นไปในรูปแบบของห้องปฏิบัติการแต่เป็นเพียงด่านตรวจชั่วคราวและต้องย้ายไปตรวจบริเวณเส้นทางหลวงอื่น ๆ อยู่เสมอ ฉะนั้น จึงไม่มีความเป็นกิจลักษณะตามหลักวิชาการเท่าที่ควร

ข. ในประเด็นของการบันทึกหมายเลขและชื่อ สกุล ของผู้ต้องสงสัยบนฉลากปิดขวดปัสสาวะนั้นเห็นว่าเจ้าพนักงานอาจมีความคลั่ง เผลอในการเก็บรักษาได้เพราะเป็นการส่งตรวจวัตถุพยานหลาย ๆ ตัวอย่างในคราวเดียวกันซึ่งอาจปิดฉลากขวดชื่อเจ้าของปัสสาวะสลับกันได้และกรณีมีการตรวจหลาย ๆ ครั้งก็อาจมีการตรวจของสลับตัวอย่างได้¹⁷

ค. ในประเด็นของการใช้เทคนิคการตรวจไม่ถูกต้องนั้น เมื่อพิจารณานกรณีของวิธีปฏิบัติในการตรวจพิสูจน์หายากลุ่มแอมเฟตามีน ซึ่งโดยหลักการแล้วเจ้าพนักงานจะต้องใช้หลอดซึ่งมีลักษณะเป็นหลอดแก้วมีขีดบอกระดับข้างหลอดและภายในบรรจุผงเคมีไว้ แล้วจึงใส่ปัสสาวะจนถึงขีดระดับตามที่กำหนด หลังจากนั้นจึงเขย่าไปมาประมาณ 20 ครั้ง เพื่อให้ผงเคมีในหลอด

16 "มาตรฐานการตรวจพิสูจน์เสพยา", วารสารสำนักงาน บปส. ปีที่ 1 ฉบับ 2

(กันยายน 2527 - กุมภาพันธ์ 2528) หน้า 60.

17 เรื่องเดียวกัน, หน้า 61

ละลายเสร็จแล้วจึงใช้หลอดพลาสติกที่เตรียมไว้ดูดน้ำยาตรวจสอบจำนวนประมาณ 0.5 มิลลิลิตร ใส่ในหลอดตรวจปัสสาวะจนถึงขีดระดับที่ต้องการแล้วจึงเขย่าต่อไปอีกประมาณ 20 ครั้ง เพื่อให้ปัสสาวะและน้ำยาตรวจสอบผสมกันทั่วแล้วจึงตั้งทิ้งไว้สักครู่ เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงของสารละลายซึ่งจะแยกเป็นชั้นรอยหากปรากฏว่าน้ำยาชั้นล่างเปลี่ยนจากสีเหลืองเป็นสีม่วงแดง ก็แสดงว่าในปัสสาวะมีสารกลุ่มแอมเฟตามีนผสมอยู่ (ดูประกาศกรมการขนส่งทางบก ภาคผนวก ก. ประกอบ) ดังนี้ จึงเห็นว่าเทคนิค และกรรมวิธีการตรวจสอบดังกล่าวเน้นในเรื่องของการผสมสารละลายที่จะนำมาใช้ในการตรวจสอบ โดยจะต้องให้ละลายเป็นเนื้อเดียวกันกับสิ่งส่งตรวจเสียก่อนเป็นสำคัญ และใช้วิธีเขย่าเป็นหลักซึ่งหากเขย่าแรงเกินไปรวมเลกูลบางส่วนของสารอาจถูกทำลายไปได้ ทำให้การตรวจไม่ได้ผล¹⁸

นอกจากนี้ปัญหาความไวของสารเคมีที่ใช้ทดสอบและวิธีการตรวจที่เลือกใช้ตลอดจนเครื่องมือที่นำมาใช้หากมีคุณภาพต่ำเกินไปหรือมีความไวน้อยไปนั้นก็จะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การตรวจไม่ได้ผลเช่นกัน ทั้งนี้ สิ่งดังกล่าวจะต้องมีคุณภาพและใช้การได้ดีอยู่เสมอ

นอกจากนี้การตรวจโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ในประกาศกรมการขนส่งทางบกข้างต้นนั้นยังมีข้อบกพร่องทางเทคนิคอีกหลายประการดังต่อไปนี้

1. การตรวจวิเคราะห์หาสารกลุ่มแอมเฟตามีนในปัสสาวะนั้น หลักการที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ Homogeneous Immunoassay Technique ซึ่งเป็นเพียงการทดสอบเบื้องต้นเท่านั้น เพื่อวิเคราะห์หาตัวอย่างที่ได้ว่าเป็นผลบวก (Positive) หรือผลลบ (negative) ส่วนตัวอย่างที่ได้เป็นผลบวกก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลนั้นจะต้องเสพยากลุ่มแอมเฟตามีนเสมอไป ฉะนั้น ผลบวกที่ได้นี้ก็ควรจะมีการตรวจซ้ำอย่างน้อย 2-3 ครั้ง เพื่อความแม่นยำยิ่งขึ้นอีกหรือโดยการนำไปตรวจหาโดยวิธีอื่น ๆ เพื่อเป็นการยืนยันอีกครั้งหนึ่งว่าเป็นสารพิษประเภทากลุ่มแอมเฟตามีนแน่นอน¹⁹ ทั้งนี้ เพราะวิธีตรวจวิเคราะห์ดังกล่าวไม่สามารถให้รายละเอียด

¹⁸ พรณี พิเศษ, "ผลกระทบการตรวจสอบและการแปลผลการวิเคราะห์ทางเคมีคลินิก" โรงพิมพ์อักษรสมัย (คอมพิวเตอร์กราฟิค) : กรุงเทพฯ, 2531, หน้า 4-5.

¹⁹ "มาตรฐานการตรวจพิสูจน์เสพติด", วารสารสำนักงาน บปส. ปีที่ 1 ฉบับ 2 (กันยายน 2527 - กุมภาพันธ์ 2528) หน้า 64.

โดยแน้ขีดในการระบุประเภทของสารที่ตรวจพบได้ซึ่งกรณีอาจมีปัญหาหากผู้ถูกตรวจได้เสพยาที่มีฤทธิ์ใกล้เคียงกันเช่น ยาแก้ หอบหืด (ซึ่งมิได้เป็นสารต้องห้ามตามกฎหมายแต่อย่างใดเป็นต้น)

2. ถ้ามีการรับสารแอมเฟตามีนเข้าสู่ร่างกายไปแล้วตามหลักวิทยาศาสตร์นั้น การจะพบสารดังกล่าวในปัสสาวะเป็นปริมาณมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการขับถ่าย (เมตาบอลิซึม) ในร่างกายของแต่ละคน²⁰ โดยหลักแล้วการรับสารแอมเฟตามีนเข้าสู่ร่างกายใน 24 ชั่วโมง นั้นจะสามารถตรวจพบสารดังกล่าวทันทีหรือพบระดับความเข้มข้นของสารต่างกันหรือไม่เพียงใดย่อมเป็นไปตามระบบหมุนเวียนและดูดซึมของร่างกาย²¹ คือนับจากภายหลังจากช่วงระยะเวลาที่เสพยาเข้าไปแล้วประมาณ 2 ชั่วโมง และสารจะตกค้างอยู่ภายในร่างกายภายใน 2 วัน²² แต่ระดับการตรวจพบจะแตกต่างกันไปฉะนั้นการตรวจวิเคราะห์จึงอาจพบในปริมาณลดลงหรือไม่พบผลบวกเลยก็ย่อมเป็นไปได้จึงต้องมีมาตรการอื่น ๆ มาช่วยด้วยตลอดจนควรมีการตรวจทุกระบบของร่างกายผู้ต้องสงสัย จึงจะเป็นการรัดกุมยิ่งขึ้น

3. อีกทั้งช่วงเวลาเสพยา และขับปัสสาวะนั้นมีผลสำคัญต่อผลการตรวจ ทั้งนี้ เพราะขณะที่จับตรวจนั้น ถ้าผู้เสพยามาก่อนถึงด่านตรวจแม้จะทำการตรวจก็จะยังไม่พบสารตกค้างในปัสสาวะ ทั้งนี้ เพราะสารดังกล่าวยังมีได้ผ่านขบวนการดูดซึมและขับถ่ายแต่อย่างไร ฉะนั้นจึงทำให้ผลเป็นลบ เพราะยังไม่มีปริมาณสารในปัสสาวะและปริมาณสารตกค้างในปัสสาวะจะลดน้อยลงตามลำดับ ดังนี้ จึงสรุปได้ว่าปริมาณแอมเฟตามีนในปัสสาวะในช่วงเวลาต่าง ๆ มีความเข้มข้นแตกต่างกันซึ่งบางช่วงอาจจะมีน้อยจนไม่สามารถตรวจด้วยวิธีนี้ได้

4. ในปัสสาวะของมนุษย์นั้นในคน ๆ เดียวกันจะมีปริมาณของแอมเฟตามีนที่ออกมาจะขึ้นส หรือไม่เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำที่กินเมื่อผ่านความไวของการตรวจ แล้วดังนี้ หากกรณีคนนั้นขาดน้ำแล้วขับปัสสาวะออกมาก็จะให้ผลบวก (ปัสสาวะเข้มข้น) แต่หากกินน้ำเข้าไปก่อนแล้วจึงขับปัสสาวะก็จะทำให้ปัสสาวะมีความเจือจางและใส่ผลที่ตรวจพบจึงไม่ตรงกับความเป็นจริง

²⁰ พรณี พิเศษ, หน้า 4

²¹ มาตรฐานการตรวจพิสูจน์เสพติด, วารสารสำนักงาน บปส., หน้า 60.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 64.

5. กรณีผู้ถูกตรวจไม่สามารถขับปัสสาวะมาทำการตรวจในทันทีได้ เช่นนี้วิธีปฏิบัติ เจ้าพนักงานมักจะให้รอจนกว่าจะขับปัสสาวะออกมาตรวจได้ โดยในขณะที่ทำการขับปัสสาวะนั้นแม้จะไม่ใคร่มีการควบคุมโดยเครื่องคัดเท่าใดนัก ความหละหลวมในขั้นตอนการปฏิบัติ เช่นนี้ผู้ต้องสงสัยอาจลอบนำปัสสาวะจากเด็กท้ายรถมาชี้แทนได้ โดยหากตรวจพบสารยาม้า เจ้าพนักงานก็จะทำการเปรียบเทียบปรับและบันทึกประวัติไว้ หากตรวจไม่พบก็จะปล่อยตัวไปเป็นอันเสร็จเรื่องหากเป็นเช่นนี้ย่อมแสดงว่าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายแต่อย่างใด

6. ตัวอย่างของยาม้าที่ผู้บริโภครักษาเสพติดนั้นในปัจจุบันเมื่อวิเคราะห์สารจากเม็ดยามักพบว่าประกอบด้วยสารแอมเฟตามีน อีเฟดรีน และคาเฟอีน ซึ่งบางเม็ดอาจไม่มีสารแอมเฟตามีนผสมอยู่ด้วยเลย ดังนั้น ด้วยมูลเหตุจากการที่สารในตัวยาม้ามีไม่เหมือนกันหรือคุณภาพของสารในยาม้าไม่เหมือนกันในทุกเม็ดยาผลจึงทำให้ผู้เสพยาได้รับฤทธิ์ของยาม้าต่างกันในแต่ละบุคคลและในแต่ละครั้งที่เสพ

7. แม้ว่าวิธีการตรวจสอบสารยาม้าในปัสสาวะ โดยวิธีชุดนี้ขาดสอบที่ทาให้เกิดสีจะมีประสิทธิภาพถึง 99 % แต่สารเคมีบางชนิดก็อาจให้สีเช่นเดียวกันกับสารแอมเฟตามีนได้ซึ่งตามวิธีอิมมิวโนแอสเสย์ ก็ไม่สามารถชี้ชัดหรือบอกได้ทันทีว่าสารที่พบนั้นเป็นแอมเฟตามีน หรือสารอื่นใดกันแน่ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร

²³ บัญญา วรรสสดีต และคณะ, การศึกษาถึงลักษณะและชนิดของวัตถุที่มีฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ลักลอบจำหน่ายให้กับคนขับรถบรรทุกในเขตภาคกลาง และภาคเหนือของประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร : กองควบคุมวัตถุเสพติดสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา 2525 (อัดสำเนา), หน้า 45-52.

²⁴ คู่มือการใช้น้ำยาตรวจสอบแอมเฟตามีน "Emit d.a.u.^{tm} Monoclonal Amphetamine/Methamphetamine Assay" เอกสารของบริษัท Syva Company ประเทศสหรัฐอเมริกา ฉบับแก้ไขเดือน พฤศจิกายน 2535

²⁵ "ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจหาแอมเฟตามีนในปัสสาวะ", กองวิเคราะห์วัตถุเสพติดกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, (เอกสารอัดสำเนา หมายเลข 5)

นอกจากนี้สภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในปัจจุบันนี้ใช้ระบบการปฏิบัติการทางเคมีริมถนนหลวงเลขที่เดียว โดยมีได้ทำการตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการตรวจสอบที่ได้มาตรฐานและโดยละเอียดแต่อย่างใด ซึ่งเท่าที่ผ่านมานั้นการปฏิบัติการตรวจสอบครั้งหลัก ๆ ของรัฐปรากฏผลปฏิบัติดังนี้ ²⁶

1. กองบังคับการตำรวจทางหลวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทดลองตั้งด่านตรวจบัสสภาวะพนักงานขับรถบรรทุก และโดยสารประจำทางเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2533 ที่ สทล. 1 กก.2 อำเภอเมืองนครปฐม โดยได้ทดลองสุ่มตัวอย่างไว้ 30 ราย และทดสอบโดยใช้ อุปกรณ์ ONTRAK ตรวจสอบในพื้นที่จุดตรวจปรากฏว่าแสดงผลบวก 3 ราย และต่อมานำมาทดสอบในห้องปฏิบัติการของกรมวิทยาศาสตร์ฯ และสำนักงาน ป.ป.ส. อีกครั้งหนึ่งปรากฏว่าแสดงผลบวกเพิ่มขึ้น 7 ราย

2. สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมการขนส่งทางบก กรมตำรวจ (สำนักงานปราบปรามยาเสพติด กองบังคับการตำรวจทางหลวง กองพิสูจน์หลักฐาน) คณะแพทย์ศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติ ได้ร่วมกันตั้งด่านตรวจบัสสภาวะผู้ขับรถบรรทุกและรถโดยสารประจำทางเป็นครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2534 ที่ด่านหนองไม้แดง จังหวัดชลบุรี ผลจากการตรวจโดยอุปกรณ์ ONTRAK ณ จุดตรวจจำนวน 40 ราย ให้ผลบวกที่เด่นชัดจำนวน 4 ราย และให้ผลบวกแต่ไม่เด่นชัดจำนวน 19 ราย และจากการนำบัสสภาวะกลับมาตรวจในห้องปฏิบัติการของสำนักงาน ป.ป.ส. และกรมวิทยาศาสตร์ในจำนวน 52 ราย ให้ผลบวกจำนวน 17 ราย

3. สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมการขนส่งทางบก กรมตำรวจ (สำนักงานปราบปรามยาเสพติด กองบังคับการตำรวจทางหลวง กองพิสูจน์หลักฐาน) คณะแพทย์ศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ ได้ร่วมกันตั้งด่านตรวจบัสสภาวะผู้ขับรถบรรทุกและโดยสารประจำทางเป็นครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม

²⁶ สำนักงาน ป.ป.ส., การดำเนินการแก้ไขปัญหาคาการแพร่ระบาดของแอมเฟตามีน (กรุงเทพฯ, 2534) (อัดสำเนา) หน้า 6.

2534 ผลการตรวจโดยอุปกรณ์ ONTRAK ณ จุดตรวจ จากจำนวน 110 ราย ให้ผลบวกที่เด่นชัด จำนวน 5 ราย และจากการนำปัสสาวะกลับมาตรวจในห้องปฏิบัติการของสำนักงานป.ป.ส. และกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์อีกครั้งหนึ่งนั้นพบว่าจำนวน 110 รายที่กล่าวข้างต้นให้ผลบวก (มีแอมเฟตามีนในปัสสาวะ) จำนวน 92 ราย คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 83.63

จากผลการปฏิบัติงานทั้ง 3 ครั้งจึงเห็นว่าผลการปฏิบัติงาน (ตามที่ขีดเส้นที่บวานั้น) ย่อมแสดงว่าประสิทธิภาพในการตรวจสอบตามริมเส้นทางหลวงในชั้นเบื้องต้นนั้นไม่สามารถแสดงผลที่ถูกต้องและแน่ชัดโดยสม่ำเสมอได้ ซึ่งเมื่อเทียบเป็นอัตราส่วน จากจำนวนผู้ถูกตรวจทั้งหมดที่สุ่มตัวอย่างในครั้งแรกแล้วคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้เพียง 10%, 10%, 4.5% ตามลำดับ แต่เมื่อภายหลังได้นำสิ่งส่งตรวจนั้นไปทดสอบในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ กลับได้ผลที่แน่ชัดเพิ่มมากขึ้นถึงเกือบเท่าตัว กรณีดังกล่าวย่อมจะพอชี้ให้เห็นได้ว่า การตรวจตามวิธีที่รวดเร็วและเร่งด่วนริมเส้นทางหลวง ตามประกาศกรมการขนส่งทางบก ที่ทำอยู่ในปัจจุบันนี้ ยังไม่มีประสิทธิภาพ

9. นอกจากนี้ระบบเครื่องมือที่ซัดทดสอบนั้น ก็ไม่ปรากฏว่ามีการประเมินผลในประสิทธิภาพหรือเทียบเคียงผลที่แน่นอนและได้มาตรฐานในทุก ๆ ระยะหรือไม่²⁷ จึงขาดความน่าเชื่อถือประกอบกับกรณีเมื่อตรวจพบสารยาม้าแล้ว เจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถบังคับให้ผู้กระทำความผิดขับรถกลับที่ใด ดังนั้น เท่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันเมื่อทำการเปรียบเทียบปรับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คนขับรถก็จะขึ้นนั่งประจํารถและขับมุ่งไปยังปลายทางต่อไปซึ่งก็ไม่มีสิ่งใดเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้นจะไปก่ออุบัติเหตุขึ้นกลางทางหรือไม่อย่างไร

²⁷ มาตรฐานการตรวจพิสูจน์เสพติด, วารสารสำนักงาน บปส. ปีที่ 1 ฉบับ 2

10. อีกทั้ง การตรวจวิเคราะห์หาสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะของผู้ขับขีรถยนต์บรรทุก และรถยนต์รับจ้างนั้นอาจมีปัญหาน่ากังวลว่า เจ้าหน้าที่จะทำการตรวจวิเคราะห์ไม่ได้ทั้งหมดเพราะ กลุ่มเป้าหมายที่วราชาอาณาจักรมีจำนวนมาก ประกอบกับปัญหาค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานค่อนข้างสูง และงบประมาณของรัฐมีค่อนข้างจำกัด ²⁸

4.4 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

ในประเด็นที่ว่าหากผู้ต้องหาไม่ยอมปัสสาวะ เพื่อการตรวจพิสูจน์ เช่นนี้ถ้า เจ้าพนักงานบังคับให้ผู้ต้องหาต้องปัสสาวะหรือทำการสวนปัสสาวะ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งส่งตรวจจะได้หรือไม่ กรณีดังกล่าวเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า

บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานโดยการตรวจค้นเพื่อรวบรวมเป็นพยานหลักฐานไว้ด้วยกัน โดยได้บัญญัติแยกการตรวจและการค้นออกจากกัน กล่าวคือ

"มาตรา 132 เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

- 1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอมหรือตรวจตัวผู้ต้องหาหรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ให้รวมทั้งถ่ายภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพถ่ายจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า กับบันทึกที่รายละเอียดทั้งหลาย ซึ่งน่าจะกระทำหาคดีแจ้งกระຈ้างขึ้น
- 2) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำผิดหรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิดหรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วย"

จึงเห็นว่ามาตรา 132 (1) เป็นการให้อำนาจในการตรวจผู้ต้องหาและมาตรา 132 (2) เป็นการให้อำนาจในการค้นซึ่งทั้ง 2 กรณีนี้เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของรัฐในชั้นสอบสวน จึงต้องดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษซึ่งพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนแสวงหาเพื่อรวบรวมในคดีนั้น พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานอย่างใดบ้าง ได้บัญญัติไว้ในมาตรา

131 ว่า

"ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด"

ฉะนั้นจากบทบัญญัติตามมาตรา 132 (1) และ 132 (2) จึงเป็นการให้อำนาจพนักงานสอบสวนตรวจและค้น เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด ดังที่ มาตรา 131 ได้บัญญัติให้อำนาจไว้นั่นเอง

อย่างไรก็ดีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น มิได้มุ่งหมายให้ฝ่ายรัฐทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อยึดเอา "ส่วนร่างกาย" และ "สิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกาย" อันได้แก่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁹ ดาราวรรณ ใจคำป้อ, "การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 15-16.

ก. การรวบรวมพยานหลักฐานจากการเจาะเลือด และสิ่งที่ขับออกจากร่างกายผู้

ต้องหา (Specimen from body) ได้แก่

- เลือด
- ลมหายใจ
- ปัสสาวะ
- น้ำลาย
- น้ำอสุจิ

ข. การรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งเป็นอวัยวะของผู้ต้องหา (Part taken from body) ได้แก่

- ขน
- ผม
- เล็บ

จึงสรุปหลักเกณฑ์ได้ว่า

ก. การตรวจร่างกายภายนอกของผู้ต้องหาภายใต้บทบัญญัติ มาตรา 132 (1)

พนักงานสอบสวนมีอำนาจแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้แม้ผู้ต้องหาจะไม่ยินยอม

ข. การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาโดยการยึด "ส่วนร่างกาย" และ "สิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกาย" ของผู้ต้องหาเพื่อรวบรวมเป็นพยานหลักฐานนั้นไม่อาจใช้บทบัญญัติใด ๆ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบังคับได้

อย่างไรก็ดี เมื่อกฎหมายไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายรัฐที่จะแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อยึด "สิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกาย" ของผู้ต้องหาเพื่อรวบรวมไว้เป็นพยานหลักฐานก็ตามแต่รัฐก็อาจมีอำนาจทำการแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวได้ หากได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาซึ่งอนุญาตให้รัฐกระทำการแสวงหาพยานหลักฐาน แต่ต้องเป็นการรบกวนเพียงเล็กน้อยและอีกกรณีหนึ่งที่จะทำให้รัฐมีอำนาจกระทำได้ก็คือ เมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่ารัฐสามารถกระทำการเช่นนั้นได้

ปัจจุบันพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติถึงการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเอาไว้ โดยมีบทบัญญัติเปิดช่องให้รัฐทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้ โดยได้ออกเป็นประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจหรือทดสอบสารอันเกิดจากการเสพยา หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 142 ลงวันที่ 5 พฤศจิกายน 2535 จึงถือได้ว่ารัฐได้บัญญัติถึงการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา (ปัสสาวะ) เอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยชัดแจ้งเฉพาะกรณีแล้ว

ฉะนั้น จึงแสดงว่ากฎหมายของไทยก็มีความชัดเจนเพียงพอเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาในส่วนของปัสสาวะ ทั้งนี้ ลักษณะของการบังคับให้ปัสสาวะหรือสวนปัสสาวะก็เพื่อจุดประสงค์เดียวกันคือ ต้องการนำมารวบรวมเป็นพยานหลักฐานตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้จึงเป็นผลให้รัฐมีอำนาจทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาในลักษณะดังกล่าวได้ กรณีดังกล่าวหากผู้ต้องหาขัดขืนโดยไม่มีเหตุอันควรย่อมถือเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งด้วย จึงถือว่าประเด็นดังกล่าวเป็นกรณีที่ฝ่ายรัฐสามารถมีอำนาจในลักษณะของการบังคับยึดแก่ผู้ต้องหา เพื่อการแสวงหาพยานหลักฐานได้ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้ง

นอกจากนี้ในประเด็นของการเจาะเลือดของผู้ต้องหาเพื่อตรวจพิสูจน์หายากลุ่มแอมเฟตามีนนั้น ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่าตามมาตรา 132 (1) ได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานเฉพาะการตรวจร่างกายภายนอกของผู้ต้องหาเท่านั้น หากมีอำนาจในการเจาะเลือดอันเป็นการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาแต่อย่างใดไม่

และถึงแม้จะมีประกาศกรมการขนส่งทางบกว่าด้วย "การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจหรือทดสอบสารอันเกิดจากการเสพยา หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท" ซึ่งในส่วนของการตรวจพิสูจน์หายากลุ่มแอมเฟตามีนนั้น กฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานเฉพาะการตรวจยึดเอาปัสสาวะของผู้ต้องหาเท่านั้นหาได้ให้อำนาจเกินเลยไปถึงการเจาะและตรวจยึดเอาเลือดของผู้ต้องสงสัยแต่อย่างใดไม่ หากจะอาศัยการตีความกฎหมายเพื่อให้ฝ่ายรัฐมีอำนาจแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาแล้วก็ไม่อาจกระทำได้ เพราะการตีความในกฎหมายอาญาต้องตีความ โดยแคบอย่างเคร่งครัดและการตีความจะทำได้หากเป็นไปในทางคุ้มครองสิทธิของผู้

ต้องหา แต่หากการตีความนั้นทำให้ฝ่ายรัฐมีอำนาจแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาอันเป็นการตีความในทางล่วงละเมิดต่อสิทธิในร่างกายของผู้ต้องหาแล้วก็ไม่อาจทำได้³⁰ ฉะนั้นในประเด็นของการเจาะเลือดตรวจเพื่อหายากลุ่มแอมเฟตามีนนั้นจึงกระทำไม่ได้

อย่างไรก็ดีการแสวงหาพยานหลักฐานจากผู้ต้องหาโดยทำการเจาะเลือดนั้น โดยที่ลักษณะของการเจาะเลือดอาจเป็นได้ทั้งการรบกวนร่างกายเพียงเล็กน้อย และการรบกวนร่างกายมาก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปริมาณของเลือดที่ผู้ต้องหาถูกตรวจเจาะไป ซึ่งถ้าหากผู้ต้องหาได้รับความยินยอมแก่ฝ่ายรัฐเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายตนเพื่อยึดเอาเลือดไว้ และเป็น การรบกวนร่างกายเพียงเล็กน้อยแล้วฝ่ายรัฐก็ย่อมมีอำนาจกระทำได้ นอกจากนี้ถ้าหากเป็นกรณี ที่เป็นการรบกวนร่างกายมากแต่ผู้ต้องหาให้ความยินยอม ดังนี้ ฝ่ายรัฐก็ย่อมมีอำนาจแสวงหา พยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้เช่นเดียวกัน ถ้าการรบกวนร่างกายมากนั้นไม่ขัดต่อความ สงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี³¹

อย่างไรก็ดีในปัจจุบันนี้ เนื่องจากมีสารตัวอื่นหลายชนิดที่เข้าปฏิกิริยากับสารเคมีคล้าย แอมเฟตามีน เช่น ยาลดความอ้วน ยาแก้หอบหืด อีพิครีน เป็นต้น ฉะนั้นคนที่กินยาที่มีส่วนผสม เพราะเป็นโรคหืดตลอดจนยาแก้หืดที่มีผลคล้ายอีพิครีน โดยหากเป็นกรณีที่ถูกตรวจอ้างว่าแพทย์ สั่งให้กินเพื่อรักษาโรค ดังนี้ ยังเป็นข้อสงสัยอยู่ว่าจะลงโทษได้หรือไม่เพียงใด และข้ออ้าง ดังกล่าวจะทำให้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติในการหยิบยกมาเป็นข้ออ้างของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพขับรถ บรรทุกจนเป็นปัญหาต่อประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในอนาคต หรือไม่ในประเด็นดังกล่าว นี้เห็นว่า หากผู้ถูกตรวจหยิบยกเหตุดังกล่าวขึ้นมาเป็นข้ออ้างก็ควรจะต้องนำมารับรองแพทย์มา แสดงด้วยและรัฐควรทำการวิเคราะห์ให้เป็นข้อยุติไปเลยว่สารานยามาจริง ๆ แล้ว คือสาร อะไรบ้าง

30 เรื่องเดียวกัน, หน้า 107.

31 เรื่องเดียวกัน, หน้า 114.

อย่างไรก็ดีผู้เขียนมีความเห็นว่าขณะนี้ในประเด็นของการยึดสืบสาวะของผู้ขับขียานพาหนะไว้เพื่อตรวจสอบหาสารแอมเฟตามีนนั้นได้มีประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจหรือทดสอบสารอันเกิดจากการเสพสุรา หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทนั้นย่อมหมายถึง การมีบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาอย่างชัดแจ้งเพียงพอแล้ว กรณีจึงทำให้ฝ่ายรัฐมีอำนาจล่วงละเมิดสิทธิในร่างกายของผู้ต้องหาได้ภายใต้บทบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ ฉะนั้น จึงไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิในร่างกายของผู้ต้องหาทั้งทางอาญาและแพ่ง โดยเฉพาะพยานหลักฐานที่ได้รับมาเพื่อตรวจสอบนั้นศาลยังสามารถนำมารับฟังเพื่อลงโทษผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ในชั้นพิจารณาอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย